

Wiedza i aktywność seniorów w zakresie budżetu partycypacyjnego

Mirosław Sołtysiak¹

Wprowadzenie

Działalność jednostek samorządowych i podejmowane decyzje przez ich władze, a przede wszystkim zarządzanie środkami finansowymi pozostającymi w dyspozycji jednostki samorządowej są przedmiotem częstej krytyki ze strony członków lokalnych społeczności. Aby temu przeciwdziałać należy podjąć m.in. wiele działań, które pozwoliłyby na zachęcenie do udziału w życiu publicznym jak największej liczby mieszkańców poprzez wprowadzenie partycypacji obywatelskiej, czyli świadomego zaangażowania się obywateli w kształtowanie decyzji podejmowanych przez decydentów. Realizacja takich działań w praktyce pozwala nie tylko w pierwszej kolejności zrealizować zadania, które są priorytetowe dla obywateli, ale ma również na celu zwiększenie poziomu zadowolenia mieszkańców z działalności organów samorządowych, a w wyniku tego ma wpłynąć na poprawę wizerunku władz lokalnych.

Jednym z takich działań stanowiących formę demokracji uczestniczącej jest budżet partycypacyjny, który w praktyce wykorzystywany jest od blisko trzydziestu lat. Jest on definiowany jako narzędzie zarządzania budżetem jednostki samorządowej przy pomocy, którego członkowie lokalnej społeczności mogą decydować lub przyczyniać się do podejmowania decyzji dotyczących sposobu podziału całości lub części dostępnych środków publicznych [UN-HABITAT, 2004]. W praktyce władze samorządowe dają możliwość mieszkańcom współdecydowania o sposobie wydatkowania wydzielonej części środków budżetowych stanowiącej zazwyczaj kilkuprocentową jego część.

Po raz pierwszy idea ta została wykorzystana w Ameryce Południowej przez władze brazylijskiego miasta Porto Alegre. Jej pozytywne rezultaty, tj. przede wszystkim rozwój lokalny (przejawiający się m.in. poprawą infrastruktury – sieci wodociągów i sieci elektrycznej, funkcjonowania służby zdrowia czy edukacji) oraz zwiększenie przejrzystości i efektywności wykorzystania środków publicznych zostały zauważone najpierw przez szereg samorządów południowoamerykańskich², a w kolejnych latach przez władze sa-

¹ Dr inż. Mirosław Sołtysiak, Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska; e-mail: miroslaw@prz.edu.pl

² W latach 1989–1997 z tej formy dystrybucji środków publicznych korzystały oprócz miasta Porto Alegre miasta Santo Andre w Brazylii oraz Montevideo w Urugwaju. W latach 1997–2000 z idei budżetu partycypacyjnego korzystało już ok. 140 brazylijskich gmin [Dias 2014: 23].

morządowe na całym świecie³. W 2010 r. z idei budżetu partycypacyjnego w różnej formie korzystało ok. 1500–2780 samorządów [Sintomer i in. 2012; Sintomer i in. 2014: 30], aktualnie korzysta z niej blisko 3000 samorządów na wszystkich kontynentach.

Historia budżetu partycypacyjnego w Polsce rozpoczęła się w 2011 r., kiedy miasto Sopot⁴, jako pierwszy samorząd w Polsce⁵, dało możliwość wypowiedzenia się mieszkańcom na temat sposobu podziału części środków budżetowych. W 2013 r. z idei tej korzystało już ponad 60 samorządów, a wśród nich również miasto Rzeszów. Aktualnie w polskich jednostkach samorządowych występuje coś w rodzaju „mody” na wykorzystywanie idei budżetu partycypacyjnego.

Należy równocześnie zaznaczyć, że w warunkach polskich idea budżetu partycypacyjnego jest zjawiskiem fakultatywnym nie umocowanym w przepisach prawnych⁶ dlatego proces budżetowania partycypacyjnego⁷ chociaż zazwyczaj składa się z czterech etapów⁸ może być w różny sposób realizowany przez poszczególne samorzady na podstawie indywidualnie przyjętych przez nie regulaminów. Trzeba jednak zaznaczyć, że różnice występujące w procedurach nie mają wpływu na fakt, że wydzielone środki mogą być przeznaczone jedynie na realizację projektów, które są zgodne z ustawowymi zadaniami własnymi jednostki samorządowej⁹.

³ Np. w Europie w latach 1994–2000 z idei budżetu partycypacyjnego korzystało 6 samorządów, w latach 2001–2005 55 samorządów, a w 2009 r. ponad 200 samorządów.

Na świecie w 2010 r. z idei budżetu partycypacyjnego korzystało odpowiednio: w Afryce ok. 110 samorządów, Ameryce Południowej i Łacińskiej ok. 920 samorządów, Ameryce Północnej ok. 10 samorządów, Australii i Oceanii ok. 10 samorządów, Azji ok. 120 samorządów, Europie ok. 300 samorządów [Sintomer i in. 2010].

Powyżsi autorzy w publikacji z 2014 r. podają inne wartości. Twierdzą, że w 2010 r. z idei budżetu partycypacyjnego korzystało ok. 2778 samorządów (w tym w Europie ok. 1317, w Ameryce ok. 1138, Azji ok. 109) [Sintomer i in. 2014: 30].

⁴ W pierwszej edycji budżetu partycypacyjnego w mieście Sopocie władze miasta nie dotrzymały wszystkich zasad obowiązujących przy realizacji tej idei – zmieniając decyzją prezydenta miasta kolejność realizacji projektów ustaloną przez mieszkańców w głosowaniu.

⁵ Należy nadmienić, że protoplastą w Polsce budżetu partycypacyjnego był tzw. fundusz grantowy, który funkcjonował w latach 2003–2005 w Płocku. Fundusz ten został stworzony przez Urząd Miasta wspólnie z PKN Orlen i Organizacją Narodów Zjednoczonych. Ze środków tego funduszu mogły być dofinansowywane projekty realizowane przez lokalne organizacje pozarządowe.

⁶ Przesłanek prawnych do realizacji budżetu partycypacyjnego można szukać w ustawie o samorządzie gminnym. Art. 5a ust. 1 mówi, że *wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy mogą być przeprowadzone na jej terytorium konsultacje z mieszkańcami*. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.).

Podobieństwa do idei budżetu partycypacyjnego można odnaleźć w ustawie z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2014 r., poz. 301).

⁷ Np. B. Wampler proces budżetowania partycypacyjnego definiuje jako proces decyzyjny w trakcie którego obywatele dyskutują oraz negocjują nad sposobem dystrybucji zasobów publicznych. [Wampler 2007, s. 21].

⁸ Procedura realizacji budżetu partycypacyjnego zazwyczaj składa się z następujących etapów: etap I – zgłaszanie projektów, etap II – formalna i merytoryczna ocena zgłoszonych projektów oraz dopuszczenie poprawnie zgłoszonych projektów do głosowania, etap III – wybór przez członków społeczności lokalnych projektów do realizacji, etap IV – realizacja wybranych projektów.

⁹ Dla przykładu w budżecie partycypacyjnym Kraśnika zostało przyjęte do realizacji zadanie niezgodne z ustawowymi zadaniami własnymi jednostki samorządowej. Po interwencji Regionalnej Izby Obrachunkowej zadanie to zostało zastąpione innym.

Metodyka i cel badań

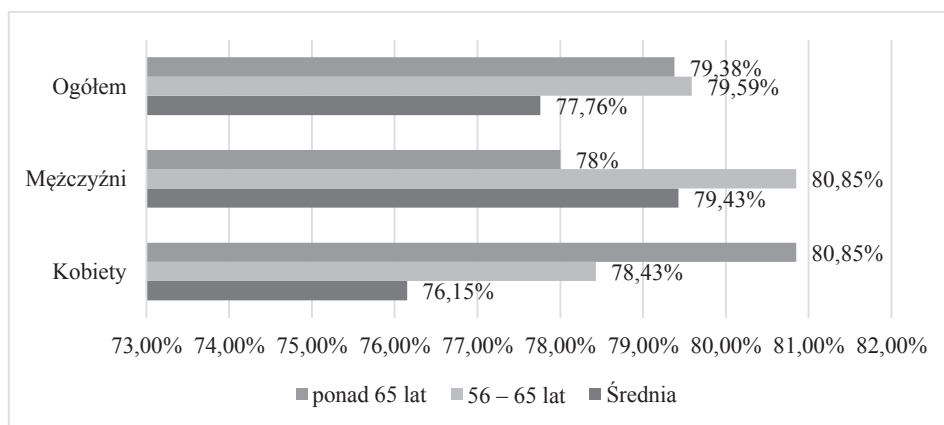
Badania ankietowe dotyczących problematyki *Aktywności członków lokalnej społeczności miasta Rzeszowa w zakresie budżetu partycypacyjnego* zostały przeprowadzone na grupie 643 ankietowanych w wieku powyżej 16 lat, którzy posiadają stałe lub czasowe zameldowanie w mieście Rzeszowie, a tym samym prawo do udziału w głosowaniu na projekty w ramach Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego (RBO). W składzie grupy badawczej znalazło się 327 kobiet (50,85%) oraz 316 mężczyzn (49,15%). Zostali oni podzieleni przy równoczesnym wykorzystaniu kryterium płci i wieku na dwanaście segmentów badawczych.

W artykule zaprezentowano wybrane wyniki badań dotyczące czterech segmentów, tj. dwóch analizowanych grup wiekowych ankietowanych. W składzie analizowanej w artykule grupy badawczej znajdowało się 195 osób (98 kobiet oraz 97 mężczyzn) powyżej 55. roku życia.

Podstawowym celem artykułu było podjęcie próby oceny znajomości zagadnień związanych z budżetem partycypacyjnym przez członków lokalnej społeczności zaliczanych do pokolenia 55+ oraz sprawdzenie stanu ich aktywności w tym zakresie.

Ocena stanu znajomości idei budżetu partycypacyjnego wśród ankietowanych

Zdecydowana większość uczestniczących w badaniach osób w wieku powyżej 55 lat (79,49%) stwierdziła, że idea budżetu partycypacyjnego jest im znana (rys. 1). Należy podkreślić, że poziom znajomości tej idei jest zbliżony we wszystkich analizowanych w artykule grupach niezależnie od płci oraz wieku. Trzeba również zaznaczyć, że zarówno kobiety, jak i mężczyźni w wieku powyżej 55 lat posiadają wyższy poziom świadomości występowania idei budżetu partycypacyjnego niż wynosi wartość średnia dla uczestników badań ze wszystkich grup wiekowych.

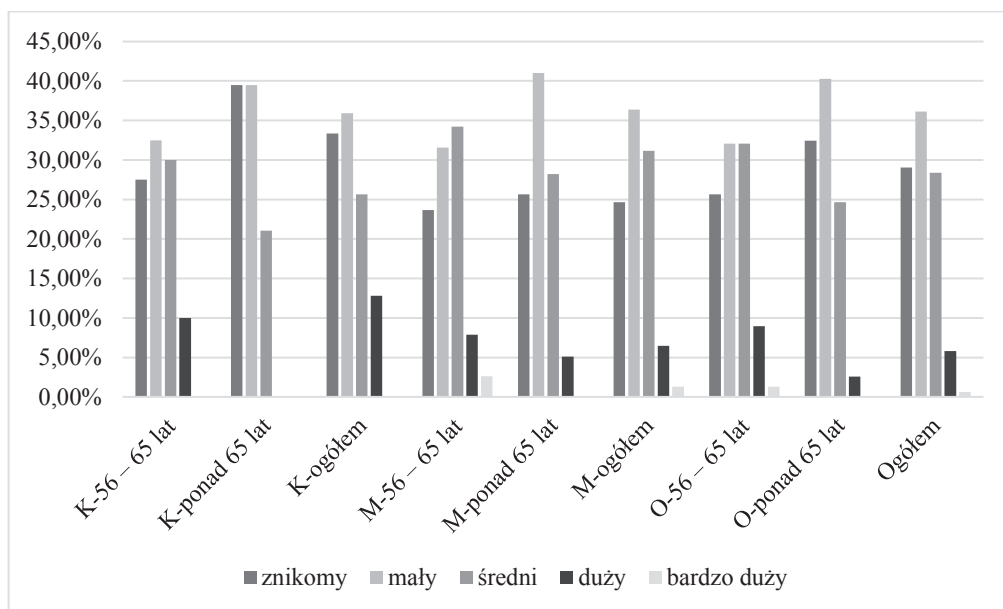
Rys. 1. Poziom znajomości idei budżetu partycypacyjnego wśród respondentów¹⁰

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

¹⁰ Średnia – wartość średnia dla wszystkich grup wiekowych.

Niestety, fakt znajomości idei budżetu partycypacyjnego nie jest równoznaczny z posiadaniem przez ankietowanych wysokiego poziomu wiedzy na temat zasad jego funkcjonowania. Potwierdziła to samoocena stanu wiedzy na temat funkcjonowania budżetu partycypacyjnego dokonana przez ankietowanych (rys. 2).

Większość ankietowanych (65,16%) w trakcie dokonywanej samooceny poziomu wiedzy na temat funkcjonowania budżetu obywatelskiego wybrało odpowiedzi *znikomy* lub *mały*. Odpowiedzi takie zostały wskazane przez 69,23% kobiet oraz 61,03% mężczyzn. Trzeba podkreślić, że w grupie kobiet w wieku ponad 65 lat odpowiedzi te podało aż 78,94% respondentek.

Rys. 2. Samoocena poziomu wiedzy respondentów na temat budżetu partycypacyjnego

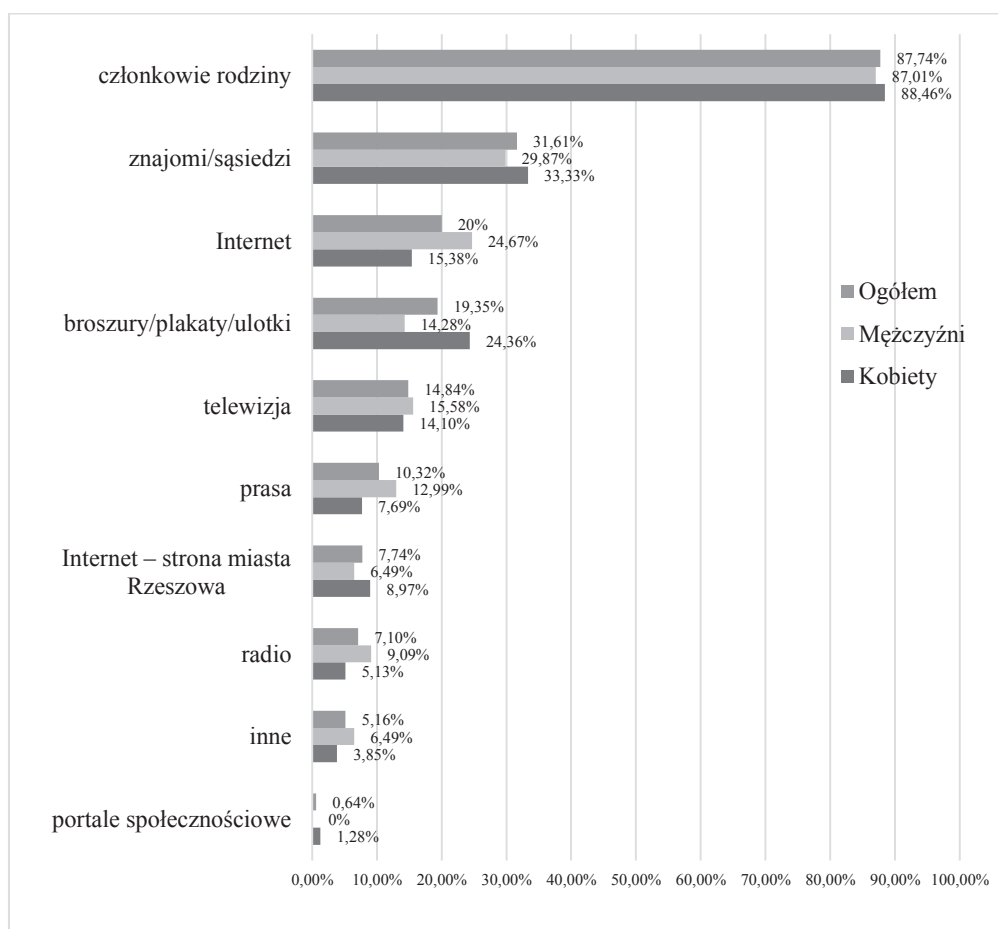
oznaczenia na wykresie: K – kobiety, M – mężczyźni, O – ogółem. Na przykład K-56-65 lat – kobiety z grupy wiekowej 56-65 lat

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Przeprowadzona samoocena pozwoliła na stwierdzenie, że wyżej swój poziom wiedzy na ten temat oceniali respondenci z grupy wiekowej 56-65 lat. W grupie tej odpowiedź *duży* wskazało 10% kobiet oraz 7,89% mężczyzn. Natomiast odpowiedź *bardzo duży* wybrało tylko 2,63% mężczyzn. W grupie wiekowej ponad 65 lat nikt z respondentów nie wybrał odpowiedzi *bardzo duży*, a odpowiedź *duży* wskazało tylko 5,13% mężczyzn.

Na taki poziom wiedzy ankietowanych bezpośredni wpływ mają źródła informacji, z których wiedzę na temat funkcjonowania budżetu obywatelskiego pozyskali uczestnicy badań. Dla zdecydowanej większości respondentów (87,74%) podstawowym źródłem informacji są opinie na ten temat przekazane im przez członków ich rodzin (rys. 3).

Jako drugie źródło informacji ankietowani wskazali opinie wyrażane przez znajomych lub sąsiadów (31,61%). Co piąty uczestnik badań pozyskał informacje z Internetu lub broszur/plakatów/ulotek. Z informacji umieszczonych w Internecie najczęściej korzystali mężczyźni w wieku 56–65 lat (34,21%), natomiast z informacji zawartych w broszurach/na plakatach/w ulotkach najczęściej korzystały kobiety w wieku 56–65 lat (27,5%).

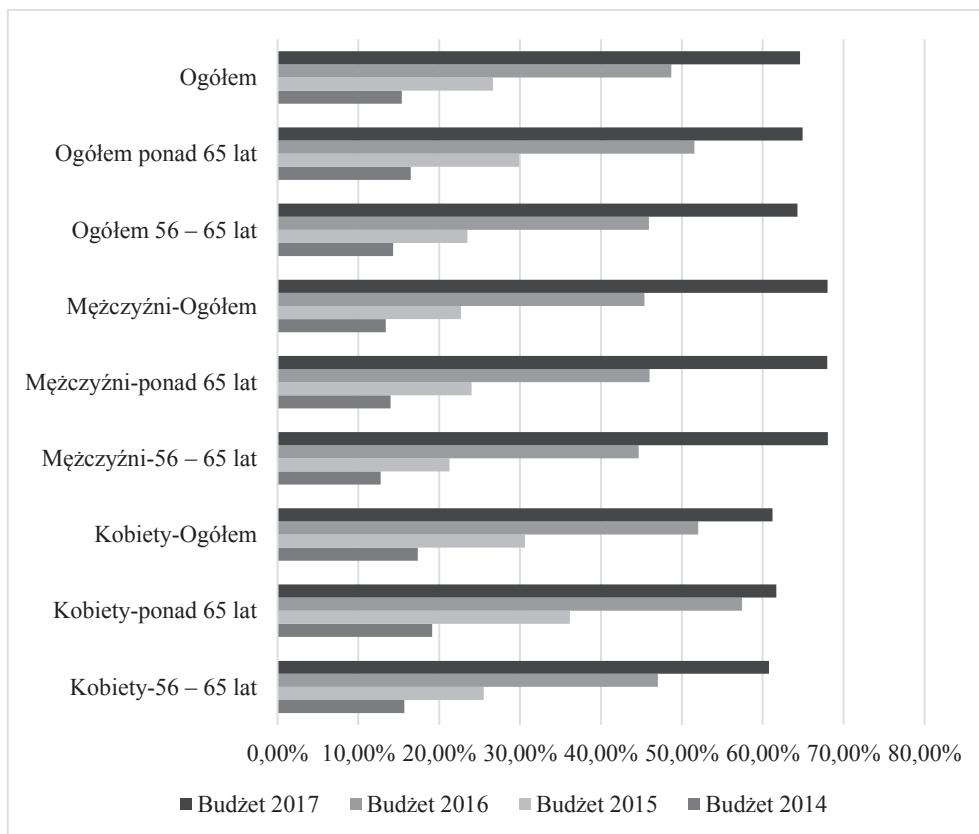
Rys. 3. Źródła, z jakich pozyskiwali wiedzę na temat budżetu partycypacyjnego uczestnicy badań
Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Niewielka grupa uczestników badań korzystała z informacji na temat budżetu partycypacyjnego przekazywanych przez środki masowego przekazu – telewizję (14,84%), prasę (10,32%) oraz radio (7,1%). Należy podkreślić, że tylko co dwudziesty respondent poszukiwał informacji na ten temat w literaturze fachowej. Z tego źródła informacji najczęściej korzystali mężczyźni z grupy wiekowej 56–65 lat (7,89%), a najrzadziej kobiety z grupy wiekowej 56–65 lat (2,5%).

Ocena aktywności ankietowanych w zakresie udziału w Rzeszowskim Budżecie Obywatelskim

Dokonując oceny aktywności ankietowanych w zakresie ich udziału w Rzeszowskim Budżecie Obywatelskim stwierdzono, że udział przedstawicieli analizowanej grupy wiekowej w głosowaniach systematycznie rósł w kolejnych edycjach (rys. 4).

W pierwszym głosowaniu, które odbyło się w 2013 r., wzięło udział tylko 15,38% respondentów (17,35% kobiet oraz 13,4% mężczyzn). W drugiej edycji liczba ta wzrosła do 26,67% ankietowanych (30,61% kobiet oraz 22,68% mężczyzn). W trzeciej edycji wzięło udział 48,72% badanych (52,04% kobiet oraz 45,36% mężczyzn), a w czwartej edycji zagłosowało aż 64,61% respondentów (61,22% kobiet oraz 68,04% mężczyzn). Należy podkreślić, że dla części uczestników badań udział w głosowaniach na RBO stał się już pewnego rodzaju tradycją. Potwierdzeniem na to jest dwukrotny udział w głosowaniach 24,61% ankietowanych, trzykrotny 10,25% respondentów i czterokrotnie 2,56% badanych.

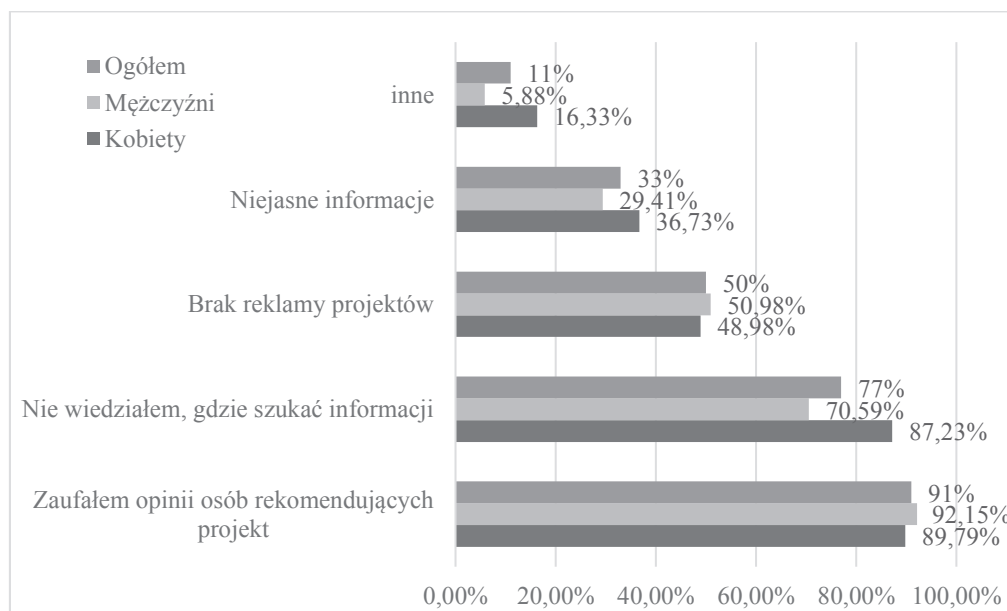
Rys. 4. Procentowy udział w głosowaniu na Rzeszowski Budżet Obywatelski w kolejnych edycjach uczestników badań

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Należy również stwierdzić, że większą aktywnością w zakresie udziału w głosowaniach we wszystkich dotychczasowych edycjach RBO niezależnie od płci wykazywali się ankietowani z grupy wiekowej ponad 65 lat. Natomiast, jeżeli analizowana jest aktywność kobiet i mężczyzn, to trzeba stwierdzić, że w pierwszych trzech edycjach większą aktywność w udziale w głosowaniu wykazywały kobiety. W czwartej edycji w obu analizowanych segmentach wiekowych bardziej aktywni byli mężczyźni.

Podkreślenia wymaga fakt, że aktywność członków grupy badawczej w zakresie udziału w Rzeszowskim Budżecie Obywatelskim ograniczała się jedynie do uczestniczenia w głosowaniu. Ani jeden ankietowany nie zgłosił propozycji zadania do realizacji ani nie był członkiem grupy inicjatywnej, czyli nie podpisał zgłoszenia danego projektu.

Większość ankietowanych (79,36%) nie zadawało sobie również trudu, aby zapoznać się ze szczegółami zgłoszonych projektów, w tym również ze szczegółami zadań, na które oddali swój głos. Częściej ze szczegółami projektów przed głosowaniem zapoznawali się przedstawiciele grupy wiekowej 56–65 lat (28,57%–29,03% kobiet oraz 28,12% mężczyzn) niż badani z grupy wiekowej ponad 65 lat (12,7% – 6,9% kobiet oraz 17,65% mężczyzn).

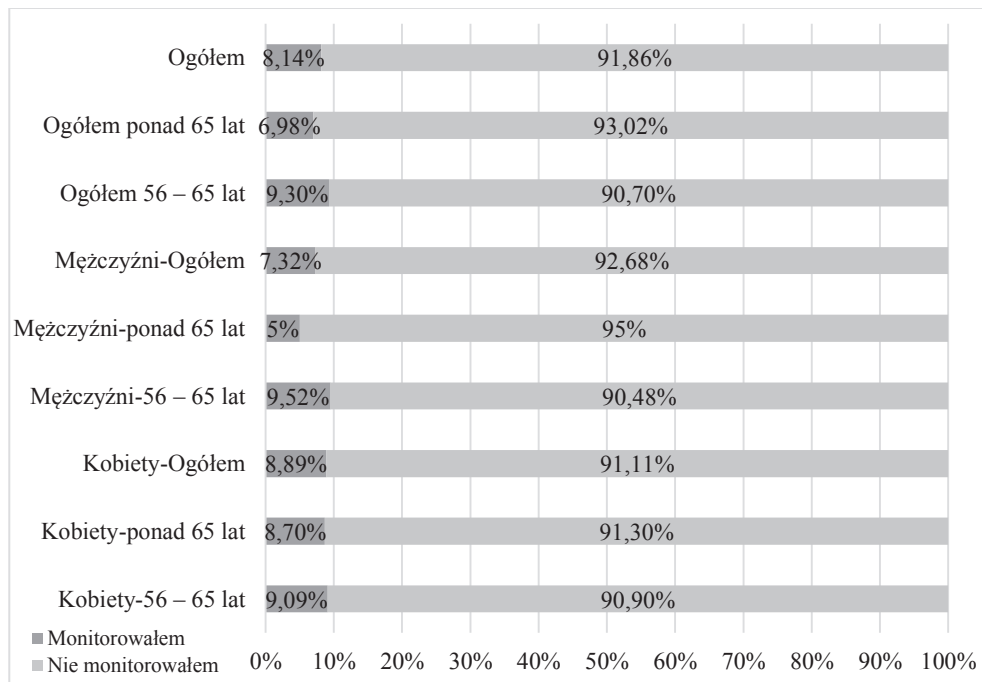

Rys. 5. Czynniki, jakie miały wpływ na niezapoznanie się z projektami przez respondentów

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Ankietowani wskazali, że przyczyn takiego ich zachowania (rys. 5) należy upatrywać przede wszystkim w tym, że zaufali opinii osób rekomendujących im projekt (91%). Odpowiedź taką wskazywali najczęściej mężczyźni z grupy wiekowej ponad 65 lat (96,43%), a najrzadziej kobiety z grupy wiekowej 56–65 lat (86,36%). Jako kolejne powody braku zainteresowania szczegółami poszczególnych projektów ankietowani wskazywali to, że nie wiedzieli, gdzie szukać o nich informacji (77%) oraz na brak reklamy projektów (50%).

Większość ankietowanych (91,86%) nie zadało sobie również trudu, aby monitorować realizację zadania, na które oddali swój głos (rys. 6). Największą aktywność odnośnie do monitorowania realizacji tych zadań wykazali ankietowani mężczyźni z grupy wiekowej 56 – 65 lat (9,52%). Najmniejszą aktywność natomiast mężczyźni z grupy wiekowej ponad 65 lat (5%).

Rys. 6. Monitorowanie przez ankietowanych realizacji projektów, na które głosowali w poprzednich edycjach RBO

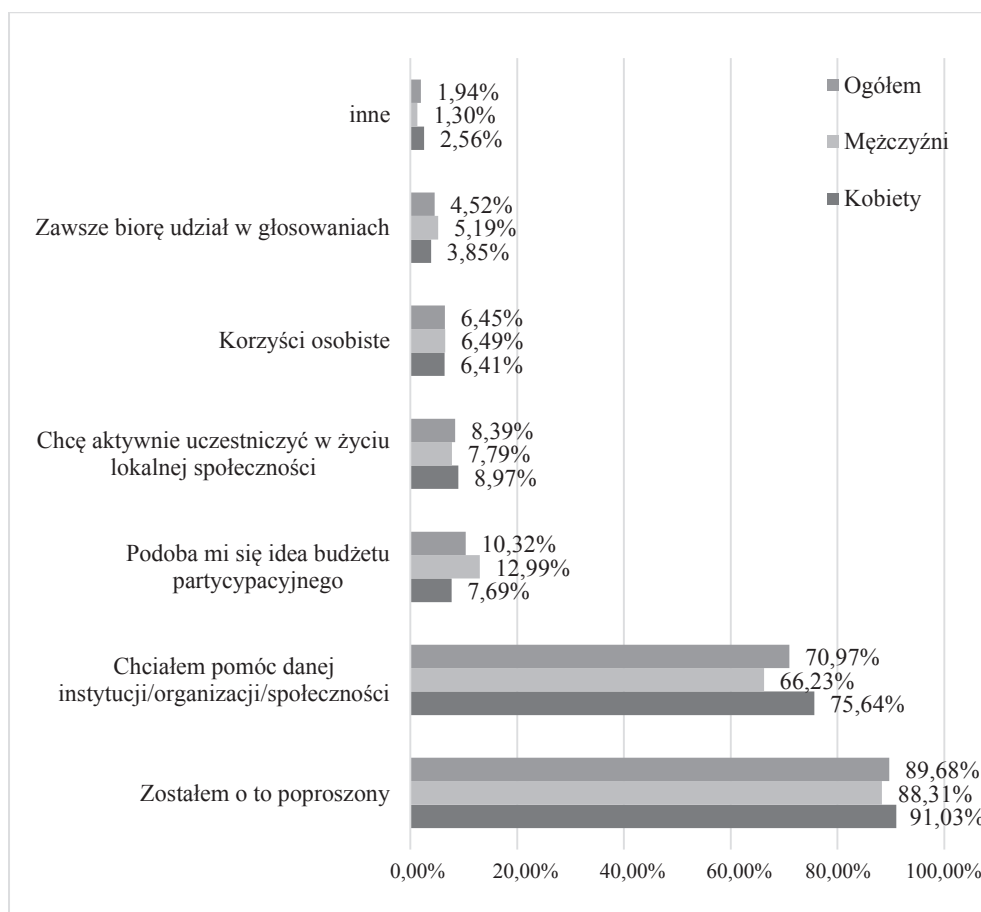
Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Czynniki wpływające na udział ankietowanych w Rzeszowskim Budżecie Obywatelskim

Wśród determinantów wskazywanych przez uczestników badań, jakie miały wpływ na ich udział w głosowaniu na RBO na pierwszym miejscu znalazła się odpowiedź *zostałem o to poproszony* (rys. 7). Na tę odpowiedź wskazało 89,68% respondentów (88,31% kobiet oraz 91,03% mężczyzn). Częściej na ten powód wskazywali respondenci z grupy wiekowej ponad 65 lat (92,21%) niż ankietowani z grupy wiekowej 56–65 lat (87,18%).

Jako drugi w kolejności czynnik, który skłonił respondentów do udziału w głosowaniu na RBO była wskazywana *chęć pomocy danej instytucji/organizacji/społeczności* (70,97%). Należy zaznaczyć, że odpowiedź tę częściej wskazywały kobiety (75,64%) niż mężczyźni (66,23%). Była ona najczęściej wybierana przez kobiety z grupy wiekowej ponad 65 lat (78,95%), a najrzadziej przez mężczyzn z grupy wiekowej 56–65 lat (60,52%).

Na kolejnych miejscach uczestnicy badań wskazywali na fakt, że podoba się im idea budżetu partycypacyjnego (10,32%) oraz na chęć aktywnego uczestniczenia w życiu lokalnych społeczności (8,39%). Idea budżetu partycypacyjnego znalazła większe grono zwolenników wśród mężczyzn (12,99%) niż kobiet (7,69%). Natomiast większą chęć aktywnego uczestniczenia w życiu lokalnych społeczności wykazywały kobiety (8,97%) niż mężczyźni (7,79%).

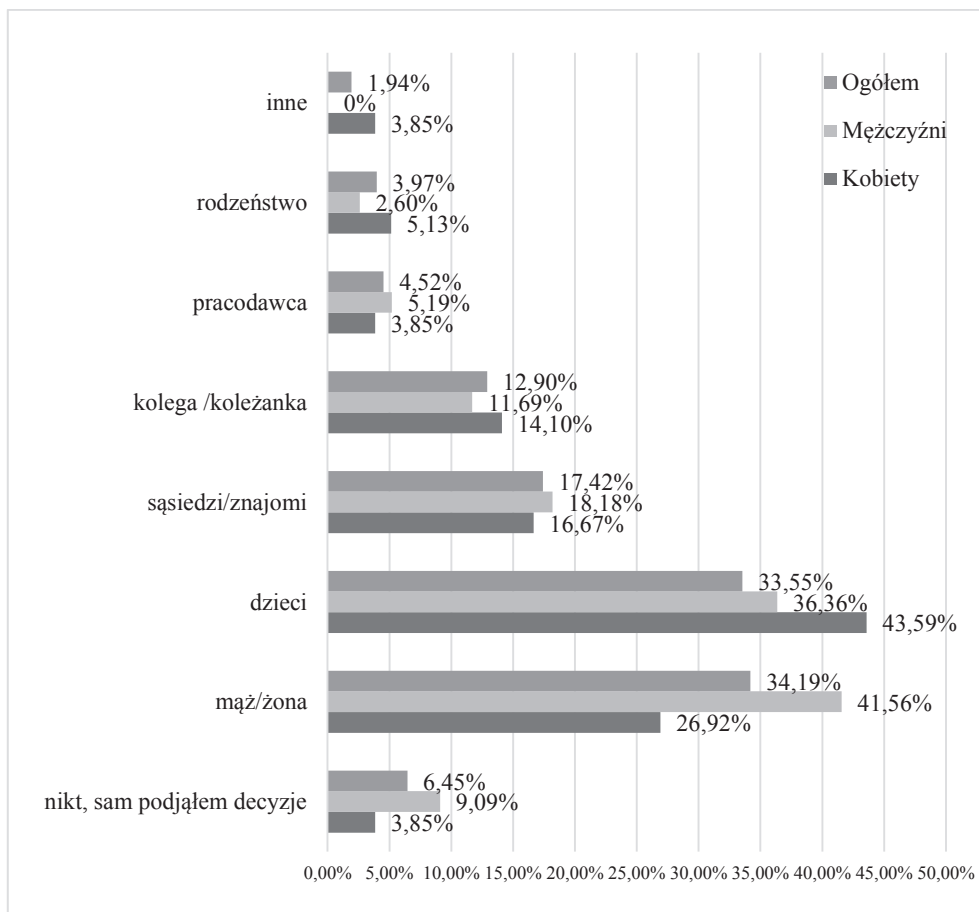

Rys. 7. Czynniki wpływające na udział respondentów w głosowaniu na Rzeszowski Budżet Obywatelski

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

6,45% ankietowanych wskazało, że powodem, jaki wpłynął na ich udział w głosowaniu na RBO była możliwość osiągnięcia korzyści osobistych, a 4,52% respondentów zadeklarowało, że powodem tym był fakt, że zawsze biorą udział w głosowaniach. Na możliwość uzyskania korzyści osobistych częściej wskazywali ankietowani z grupy wiekowej 56–65 lat (8,97%–7,5% kobiety oraz 10,52% mężczyźni), a na systematyczny udział w głosowaniach częściej wskazywali respondenci z grupy wiekowej ponad 65 lat (5,19%–5,26% kobiety oraz 5,13% mężczyźni).

Uwzględniając fakt, że tylko 6,45% ankietowanych (3,85% kobiet oraz 9,09% mężczyzn) zadeklarowało, że samodzielnie podjęło decyzję o udziale w głosowaniu na RBO zbadano, czyje sugestie miały wpływ w tym zakresie na respondentów (rys. 8). Uczestnicy badań stwierdzili, że na ich decyzję w pierwszej kolejności wpłynęły opinie współmałżonka (34,19%) oraz dzieci (33,55%). Na opinie współmałżonka bardziej byli podatni mężczyźni [41,56% – zwłaszcza z grupy wiekowej 56–65 lat (55,26%)], a do opinii dzieci większą wagę przykładają kobiety [43,59% – zwłaszcza z grupy wiekowej ponad 65 lat (50%)].

Rys. 8. Osoby posiadające wpływ na udział ankietowanych w głosowaniu na Rzeszowski Budżet Obywatelski

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Co szósty ankietowany wskazał, że wpłynęli na niego *sąsiedzi/znajomi*, a co ósmy respondent stwierdził, że posłuchał sugestii *koleżanek/kolegów*. Opinie sąsiadów/znajomych miały większe znaczenie dla ankietowanych z grupy wiekowej ponad 65 lat (19,48%), a sugestie koleżanek/kolegów dla respondentów z grupy wiekowej 56–65 lat (20,51%).

Podsumowanie

Budżet partycypacyjny nazywany w Polsce również budżetem obywatelskim jest ideą, która w swoich założeniach ma wpływać na rozwój lokalny, a przez to na poprawę warunków życia lokalnych społeczności. Stanowi on formę aktywizacji lokalnych społeczności poprzez dopuszczenia mieszkańców do współudziału w kreowaniu lokalnej polityki inwestycyjnej, w ramach wyodrębnionej części budżetu jednostki samorządowej, poprzez danie możliwości obywatelom wskazania zadań, których realizacja jest istotna dla lokalnych wspólnot. Takie działania mają na celu z jednej strony zbliżenie się władzy z mieszkańcami, zwiększenie aktywności mieszkańców oraz podniesienie ich poziomu wiedzy w zakresie zarządzania finansami jednostki samorządowej. Z drugiej zaś strony wzmocnienie więzi występujących w społecznościach lokalnych oraz poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro.

Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że mieszkańcy miasta Rzeszowa zaliczani do pokolenia 55+ mają wysoki poziom świadomości występowania idei budżetu partycypacyjnego. Prawdopodobnie wynika to z faktu, że w mieście Rzeszowie odbyły się już cztery edycje Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego oraz że większość uczestników badań oddała swój głos na zadania zgłoszone do RBO. Niestety, poziom ich świadomości występowania tej idei nie idzie w parze z poziomem ich wiedzy na temat zasad funkcjonowania budżetu partycypacyjnego. Potwierdzeniem tego jest samoocena dokonana przez ankietowanych oraz fakt, że podstawowym źródłem wiedzy na ten temat dla respondentów są informacje przekazane im przez członków rodziny oraz przez sąsiadów/znajomych.

Należy podkreślić, że zdecydowaną większość badanych cechuje postawa bierna w zakresie udziału w pracach nad budżetem partycypacyjnym. A czynny udział ankietowanych w RBO ograniczał się jedynie do wzięcia udziału w głosowaniu. Jednak działanie to nie było wynikiem samodzielnie podjętej decyzji, a bodźca, jaki otrzymali ze strony innych osób. Najczęściej członków rodziny lub osób z ich najbliższego otoczenia.

Równocześnie należy stwierdzić, że 58,97% badanych (67,35% kobiet oraz 50,51% mężczyzn) zadeklarowało chęć udziału w głosowaniach w przyszłych edycjach RBO. Ponadto 43,02% ankietowanych, którzy głosowali w poprzednich latach na projekty przyjęte do realizacji stwierdziło, że ten fakt stał się dla nich bodźcem do udziału w głosowaniach w kolejnych edycjach RBO. 12,5% respondentów, którzy głosowali w poprzednich latach na projekty nieprzyjęte do realizacji zadeklarowało, że spowodowało to, że nie oddali swojego głosu w kolejnych edycjach RBO.

Przeprowadzone badania wykazały, że idea budżetu obywatelskiego jest bardzo dobrze postrzegana w lokalnej społeczności. Potwierdza to wyrażona przez 73,55% respondentów (73,07% kobiet oraz 74,02% mężczyzn) opinia, że mieszkańcy powinni posiadać prawo do bezpośredniego udziału w uchwalaniu budżetu jednostki samorządowej poprzez głosowanie na budżet partycypacyjny, a w przypadku Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego wskazanie przez 73,85% ankietowanych (71,43% kobiet oraz 76,29% mężczyzn) potrzeby kontynuowania tej idei w kolejnych latach w Rzeszowie.

Należy jednak podkreślić, że aby osiągnąć wyższy poziom aktywności lokalnych społeczności koniecznym wydaje się podjęcie akcji informacyjno-edukacyjnej, która dotarłaby do przedstawicieli wszystkich grup wiekowych oraz pozwoliłaby na wzrost poziomu wiedzy na temat zasad funkcjonowania budżetu partycypacyjnego.

Bibliografia

- 72 *Frequently Asked Questions about Participatory Budgeting*. 2004, UN-HABITAT, Quito.
- Dias N. (org), *Hope for Democracy – 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide*. IN LOCO ASSOCIATION, SÃO BRÁS DE ALPORTEL 2014.
- Sintomer Y., Herzberg C., Allegretti G., Röcke A., 2010, *Learning from the South: Participatory Budgeting Worldwide – an Invitation to Global Cooperation*. GIZ, Bonn.
- Sintomer Y., Herzberg C., Röcke A., Allegretti G., 2012., *Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting* [in:] *The Spread of Participatory Budgeting Across the Globe: Adoption, Adaptation and Impacts*, ed. B. Wampler, J. Hartz-Karp, „Journal of Public Deliberation”, Vol. 8, No. 2.
- Sintomer Y., Herzberg C., Röcke A., Allegretti G., 2014, *Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting* [in:] *Hope for Democracy – 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide*, org. N. Dias, IN LOCO ASSOCIATION, SÃO BRÁS DE ALPORTEL.
- Soltysiak M., Suraj M., 2016, *Engagement of local community members in terms of participatory budgeting based on municipality of Rzeszów*. Proceedings 14th International Scientific Conference “*Economic Policy in the European Union Member Countries*”. Silesian University, Karvina.
- Wampler B., 2007, *A Guide to Participatory Budgeting* [w:] *Participatory Budgeting*, red. A. Shah, The World Bank, Washington, D.C.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1875).
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2014 r., poz. 301).

Knowledge and activity of seniors for participating budget

Summary

The article presents the results of a survey conducted on a group of generation 55+ Poles living in the city of Rzeszow concerning their knowledge of issues related to participatory budgets and the state of their activity in this area. At the beginning an assessment of the knowledge of the idea of participatory budget was presented. In the following, the residents' participation in the participatory budget was assessed and the factors influencing this activity were analyzed.

Conducted examinations allowed to state that the majority of respondents knows as well as positively is assessing the idea of participatory budget. Unfortunately the level of the knowledge of respondents about principles of his functioning is low. To it sources from which they obtained information about participatory budget have a direct effect. The majority of respondents is keeping the passive posture towards works on participatory budget. They are confining themselves only for giving back the vote for notified projects.

Keywords: participatory democracy, participatory budgeting, social opinions.